

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЖИТОМИРСЬКА АКАДЕМІЯ ПОЛІЦІЇ

Навчальний посібник

Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак

Видавець ФОП Марченко Т.В.

Львів

*Рекомендовано Педагогічною радою
Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти зі
специфічними умовами навчання «Житомирська академія поліції»*

Автор:

Гайдук С. В. — начальник циклу кінології Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання «Житомирська академія поліції», суддя Кінологічної спілки України з робочих якостей (ЗС/ЗКД, ПРС, ССД).

Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак. Навчальний посібник. — Львів.:Видавець ФОП Марченко Т.В.—175 с.

Рецензенти:

Афанасьєв А.О., кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри кінології Національної академії державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького.

Стоянов А. П., кандидат біологічних наук, начальник кінологічного центру Держмитслужби України (2001–2002 рр.).

ISBN 978-617-8194-20-8

У навчальному посібнику, враховуючи міжнародний досвід автора, розглядаються сучасні підходи як до теорії дресирування собак, так і до методики вироблення у них навичок слухняності та пошуку наркотичних засобів, зброї, набоїв, тютюнових виробів, грошових банкнот, зразків СИТЕС тощо. Також у посібнику представлено матеріал щодо походження собак, їх гігієни та годівлі, розкриваються поняття про нюх та основи поширення запахів.

Посібник написаний доступною мовою і призначений для підготовки кінологів зі службовими собаками Національної поліції України, а також може використовуватись кінологами правоохоронних органів України та інших кінологічних організацій, яких цікавлять питання дресирування, гігієни та годівлі службових собак.

ISBN 978-617-8194-20-8

© Гайдук С. В.

© Видавець ФОП Марченко Т.В.

Зміст

Передмова	5
I. Canis familiaris (свійський собака)	7
1.1. Походження собак	7
1.2. Основні породи собак, що використовуються для дресирування з пошуку наркотичних засобів, зброї, набоїв, тютюнових виробів, грошових банкнот, зразків СІТЕС тощо	9
II. Гігієна собак	16
2.1. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання собак	16
2.2. Догляд за собаками	25
2.3. Надання першої допомоги собакам	31
III. Годівля собак	37
3.1. Травлення та його особливості у собак	37
3.2. Потреба собак в енергії, поживних і біологічно активних речовинах	40
3.3. Годівля собак сухим кормом	46
3.4. Загальні вимоги до годівлі собак домашнім раціоном	49
3.5. Конституція та темперамент собак	51
IV. Поняття про нюх. Основи поширення запахів	55
4.1. Поняття про нюх	55
4.2. Основи поширення запахів	62
V. Теорія дресирування собак	66
5.1. Методологічні основи дресирування собак	66
5.2. Поняття про навичку та порядок її формування	70
5.3. Способи дресирування собак	72
5.4. Форми навчіння собак	74
5.5. Поняття інструментальної поведінки собак	95
VI. Методика вироблення у собак навичок слухняності	107
6.1. Підготовчі навички слухняності	107
6.2. Підхід собаки до дресирувальника	113
6.3. Перехід собаки у вільний стан	116
6.4. Посадка за командою	117
6.5. Укладання за командою	122
6.6. Привчання собаки стояти за командою	125

6.7. Рух собаки поряд із дресирувальником	127
6.8. Доповідь судді випробувань, прохід через групу людей	131
6.9. Підхід до дресирувальника і повернення на місце	132
6.10. Посилання собаки вперед із подальшим укладанням.....	134
6.11. Посилання собаки у вказаному напрямку, укладання і підкликання.....	136
6.12. Подання предмету	138
6.13. Демонстрація прикусу	141
6.14. Вироблення навичок «припинення небажаних дій» і «ставлення до корму»....	142
6.15. Подолання перешкод	143
6.16. Ставлення до пострілу	146
VII. Методика вироблення у собак навичок пошуку шуканої речовини	147
7.1. Підготовчі аспекти вироблення у собак навичок пошуку шуканої речовини...	147
7.2. Загальні положення дресирування собак з пошуку шуканої речовини	152
7.3. Привчання собак до диференціювання (вибирання) шуканої речовини	158
7.4. Привчання собак до пошуку шуканої речовини у багажі	160
7.5. Привчання собак до пошуку шуканої речовини у транспортних засобах.....	162
7.6. Привчання собак до пошуку шуканої речовини у приміщеннях та будівлях.....	166
7.7. Привчання собак до пошуку шуканої речовини на людині	169
7.8. Загальні поради щодо привчання собак до пошуку шуканої речовини.....	170
Список використаної літератури	174

Передмова

«Розуміння породжує дружбу. Нерозуміння породжує страх.»

Неповага і нерозуміння — головні причини проблем у стосунках людей та собак. Неповага до власного собаки, небажання визнати, що тварина може переживати емоції, відчувати, мати погані настрої, призводять до нерозуміння. Скільки існує людей, які щиро люблять свого собаку, довгі роки живуть із ним, але так і не навчилися його розуміти? А що говорити про тих, хто й не хоче розуміти? Такі люди впевнені, що краще за інших знають, як треба поводитися з собакою; що не зобов'язані поважати почуття тварини; які почуття і бажання взагалі можуть бути у собак? Собака повинен слухатися!

Собака нікому нічого не винен. Собака просто віддасть вам усього себе, навіть якщо ви на це й не заслуговуєте. Він не може інакше. Так влаштовано природою: один за всіх і всі за одного. Прощає нам наші недоліки й помилки, приймаючи нас такими, якими ми є. Багато собак розуміють людей набагато краще, ніж люди (які гордо проголосили себе вінцем творіння) розуміють їх.

Нерозуміння породжує страх. Незрозумілого людина боїться — і не лише людина, це властиво усьому живому. Через страх, наслухавшись казок про домінування, люди грубо пригнічують собаку, вимагаючи беззастережного підпорядкування без права проявляти свою «собачу» природу, вимагають уваги до себе, без щонайменших ознак невдоволення — навіть під час приниження. Лише одне право: слухняно виконувати накази, фактично перетворюючись на раба, — при цьому використовують фразу «Собака — друг людини». Дивно ж у людей поняття про дружбу...».

О. Раудіс

Сьогодні в усіх розвинених країнах світу, зокрема й в Україні, гостро стоїть проблема незаконного обігу заборонених речовин. З метою скорочення часу виявлення заборонених речовин та підвищення його ефективності для пошуку наркотичних засобів, зброї, набоїв, тютюнових виробів, грошових банкнот, зразків СІТЕС тощо поряд із технічними та спеціальними засобами успішно використовуються службові собаки.

Видання посібника стало результатом участі автора у міжнародних заходах, присвячених підготовці та використанню кінологів зі службовими собаками правоохоронних органів різних країн світу. Зокрема, це співпраця з такими кінологічними школами, як Центр кінологічної підготовки Бюро митного контролю та безпеки кордонів США (Ель-Пасо, Техас), Центр професійної та кінологічної підготовки Державної митної служби при уряді Киргизької Республіки (м. Бішкек), Регіональний кінологічний центр Всесвітньої митної організації (м. Германіце, Чеська Республіка), Освітньо-науковий центр при Федеральному міністерстві фінансів Федеративної Республіки Німеччини (м. Нойендеттельзау), Кінологічний центр митної служби при Міністерстві фінансів Республіки Молдови (м. Окниця).

Навчальне видання

Гайдук Сергій Васильвич

**ОСНОВИ ДРЕСИРУВАННЯ,
ГІГІЄНИ ТА ГОДІВЛІ СЛУЖБОВИХ СОБАК**

Навчальний посібник

Формат 60x84/16. Друк цифровий.
Гарнітура TimesNewRoman. Умов.друк.арк. 10,17.

Видавець ФОП Марченко Т.В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.: +38 (050) 370-19-57,
e-mail: magnol06@ukr.net <https://magnolia.lviv.ua>

Видавець Марченко Т. В.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року, видане Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавця ФОП Марченко Т. В.